

Raport ewaluacyjny

Moc małych społeczności 2025

1. Wprowadzenie

Projekt „Podlaska Moc Małych Społeczności” był częścią działań ukierunkowanych na aktywizację i rozwój kapitału społecznego w regionie województwa podlaskiego — poprzez wsparcie małych organizacji, grup nieformalnych i lokalnych inicjatyw obywatelskich.

Realizatorami projektu byli:

Fundacja OKNO NA WSCHÓD oraz Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku.

Cel projektu

Celem projektu „Podlaska Moc Małych Społeczności” było zwiększenie potencjału małych i średnich lokalnych organizacji obywatelskich działających na terenach wiejskich i / lub w małych i średnich miastach z województwa podlaskiego do prowadzenia działań na rzecz rozwoju aktywności i integracji społecznej oraz zwiększenia odporności społeczności lokalnych na kryzysy w okresie od 1.07.2025 r. do 30.11.2025 r. Wsparciem objętych zostało **48 organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych** z województwa podlaskiego. W sumie **335 członków organizacji** było zaangażowanych w realizację projektów, a **3 409 odbiorców** skorzystało z realizowanych działań.

Cele szczegółowe

Celami szczegółowymi projektu było m.in. rozwój sektora pozarządowego w województwie podlaskim – w szczególności w małych i lokalnych społecznościach, podniesienie jakości działań organizacji poprzez wzmocnienie instytucjonalnie oraz wzmocnienie lokalnych liderów w celu efektywniejszego zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnych.

W celu osiągnięcia powyższych celów zostały zaplanowane działania w ramach programu:

- działanie związane z zarządzaniem konkursem oraz realizacja mikroinicjatyw przez grupy nieformalne oraz Małe i średnie lokalne organizacje pozarządowe;
- działania edukacyjne oraz animacyjne będące uzupełnieniem wsparcia finansowego przekazanego w ramach mikrodotacji;
- spotkania informacyjne oraz webinaria;
- działalność monitorująca, informacyjna i promocyjna, zarządzanie projektem w ramach działalności administracyjnej oraz bieżąca ewaluacja realizowanych działań w ramach projektu.

Założono, że w efekcie realizacji działań upowszechniona zostanie idea aktywnej działalności w małych i średnich lokalnych organizacjach obywatelskich działających na terenach wiejskich i / lub w małych i średnich miastach z województwa podlaskiego oraz zwiększy się jakość i ilość działań realizowanych na rzecz swoich środowisk lokalnych. Główną grupą docelową działań ewaluacyjnych jest kadra merytoryczna oraz zarządzająca organizacji. Pośrednio odbiorcami ewaluacji są przedstawiciele grup nieformalnych oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych z woj. podlaskiego. Ankiety ewaluacyjną w formie on-line przeprowadzono w dniach 7.11 – 24.11.2025.

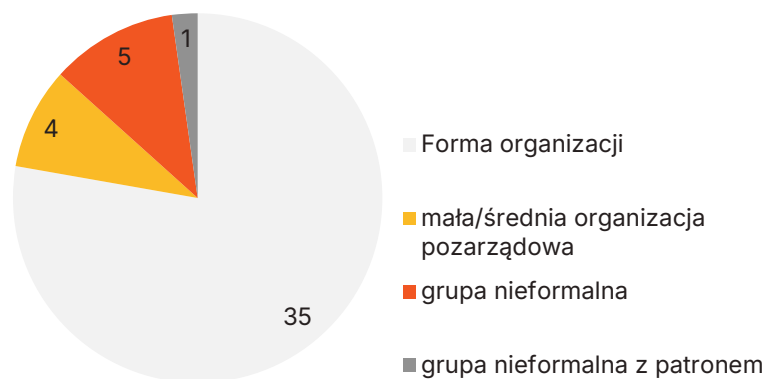
2. Charakterystyka uczestników/organizacji:

W badaniu wzięło udział **45 realizatorów inicjatyw lokalnych** (grupy nieformalne oraz małe NGO-sy).

Forma organizacji:

- Grupa nieformalna z partnerem – 1
- Mała/średnia organizacja pozarządowa – 35
- Grupa nieformalna – 4
- Grupa nieformalna z patronatem – 5

Wykres 1.
Forma organizacji

Charakterystyka jakościowa próby:

To głównie liderzy społeczności lokalnych, członkowie małych stowarzyszeń i grup obywatelskich, realizujący zadania z zakresu integracji społecznej, profilaktyki, sportu, kultury i działań edukacyjnych.

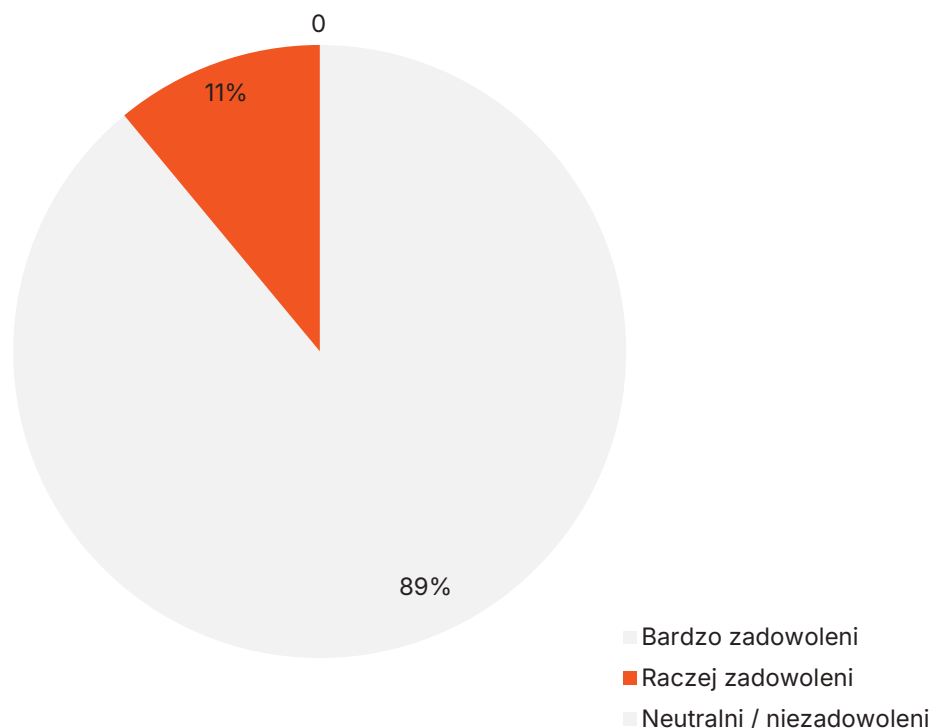
3. Wyniki ilościowe

3.1. Poziom zadowolenia z udziału w projekcie

Odpowiedź	Liczba	%
Bardzo zadowoleni	40	89%
Raczej zadowoleni	5	11%
Neutralni / niezadowoleni	0	0%

100% uczestników deklaruje wzrost wiedzy o wspieraniu społeczności lokalnych — co pokazuje, że projekt nie tylko umożliwił działanie, ale także miał charakter edukacyjny i rozwojowy.

Wykres 3.
Wzrost wiedzy o wspieraniu społeczności lokalnych

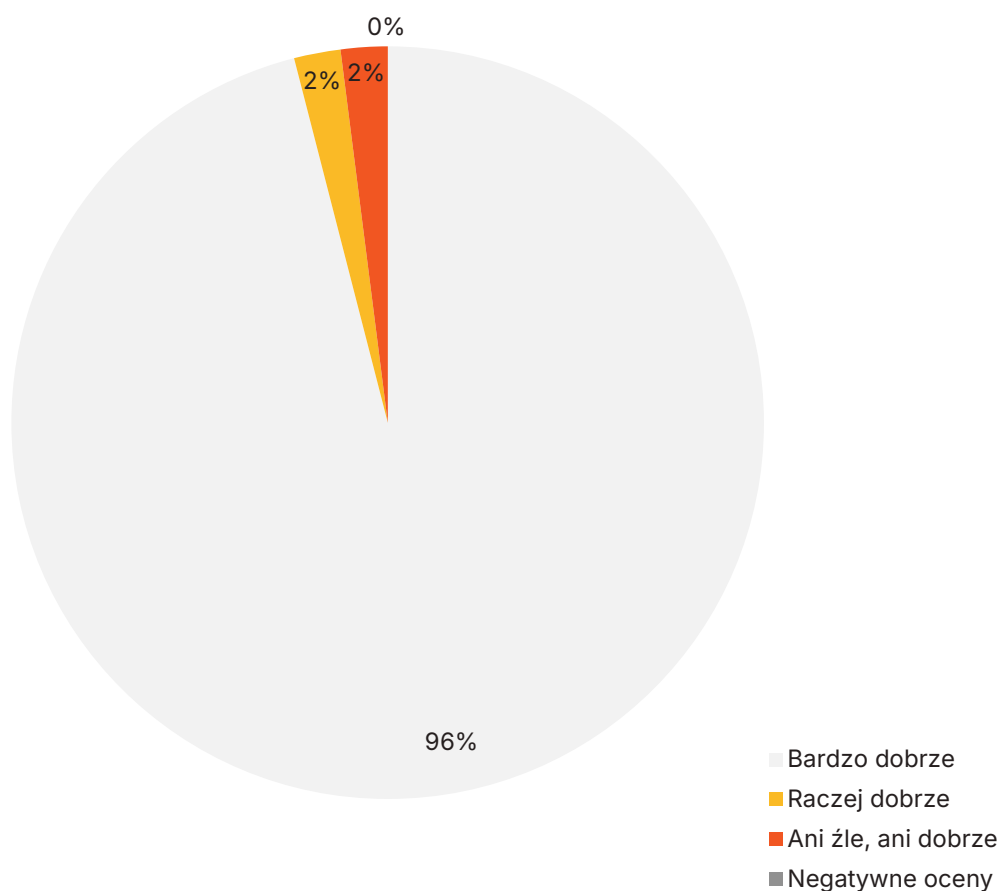

3.3. Ocena współpracy z operatorem projektu

Odpowiedź	Liczba	%
Bardzo dobrze	43	96%
Raczej dobrze	1	2%
Ani źle, ani dobrze	1	2%
Negatywne oceny	0	0%

Pozytywna relacja między realizatorami a operatorem (Fundacja Okno Na Wschód/OWOP) stanowi jeden z kluczowych czynników sukcesu programu – buduje kapitał zaufania instytucjonalnego i umożliwia rozwój współpracy międzysektorowej.

Wykres 4.
Ocena współpracy z operatorem projektu

3.4. Trudności w realizacji projektu

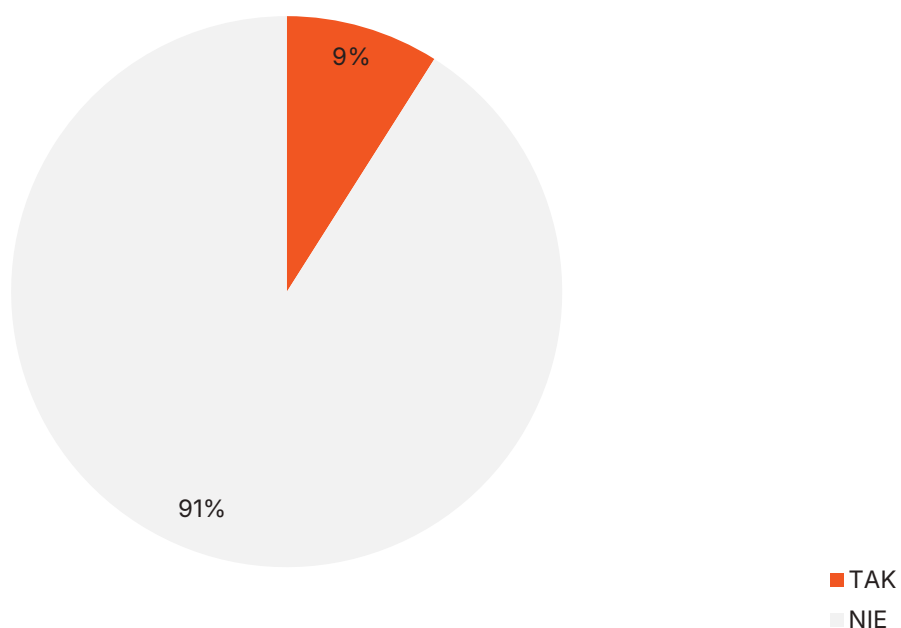
Odpowiedź	Liczba	%
Tak	4	9%
Nie	41	91%

Zgłoszone trudności:

- Znikome zainteresowanie części społeczności lokalnej,
- Problemy organizacyjne (słowność uczestników, rozbudowana dokumentacja),
- Zbyt krótki czas realizacji działań.

Większość uczestników (91%) nie zgłaszała trudności w realizacji zadań. Trudności miały charakter logistyczny/powierzchny, nie stanowiły poważnych barier wdrożenia działań.

Wykres 5.
Trudności w realizacji projektu

3.5. Wsparcie projektowe

Czy zrealizowalibyście zaplanowane działania bez wsparcia z programu Podlaska Moc Małych Społeczności?

- Tak: 4 (9%)
- Nie: 41 (91%)

Wsparcie z programu było kluczowe – ponad 90% inicjatyw nie miałyby szansy realizacji bez finansowania i wsparcia eksperckiego. To dowód, że program wypełnia rzeczywistą lukę infrastrukturalną w lokalnym sektorze NGO.

3.6. Deklaracja uczestnictwa w kolejnych edycjach w ramach programu Moc Małych Społeczności:

- Tak: 44 (98%)
- Nie: 1 (2%)

Bardzo wysoka lojalność i satysfakcja uczestników – program jest postrzegany jako ważny i potrzebny stały element krajobrazu społecznego regionu.

4. Analiza jakościowa – „Sukces w realizacji projektu”

Najczęściej powtarzające się kategorie sukcesu:

Integracja i współpraca społeczna (ponad 20 odpowiedzi)

Można to interpretować jako wzrost kapitału społecznego wiążącego i pomostowego lokalnych społeczności.

- „Integracja lokalnej społeczności”,
- „Zbliżenie pokoleń – dzieci, młodzieży i seniorów”,
- „Wspólne działania, dialog, poznanie sąsiadów”.

Aktywizacja i uczestnictwo społeczne (ok. 10 odpowiedzi)

Wskazuje to na przełamanie biernych postaw i wzmocnienie lokalnej sprawczości (empowerment).

- „Mobilizacja społeczności wokół tematu zdrowia, ruchu, ratownictwa”,
- „Włączenie osób wykluczonych lub mniej aktywnych”,
- „Zachęta kobiet do aktywności fizycznej”.

Realizacja celów i sprawność organizacyjna (ok. 8 odpowiedzi)

Dowód efektywności i wysokiej jakości zarządzania inicjatywami oddolnymi, pomimo ograniczonych zasobów.

- „Udało się zrealizować wszystkie działania mimo krótkiego czasu”,
- „Bez zmian w harmonogramie, pełna zgodność z planem”,
- „Rezultaty przekroczyły założenia”.

Rozwój świadomości i edukacja społeczna (ok. 6 odpowiedzi)

Projekt pełnił rolę edukacyjną i profilaktyczną w lokalnych społecznościach.

- „Zwiększenie świadomości w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, sportu”,
- „Nauka pierwszej pomocy”,
- „Świadomość problemów społecznych i gotowość do ich rozwiązywania”.

Rozpoznawalność i wzmocnienie potencjału organizacyjnego (ok. 5 odpowiedzi)

Uczestnicy wzmocniali tożsamość instytucjonalną i kompetencje NGO.

- „Zwiększenie rozpoznawalności organizacji”,
- „Nabyte doświadczenie projektowe”,
- „Zwiększenie możliwości organizacyjnych”.

5. Efekty społeczne projektu

Kapitał społeczny

Projekt w istotny sposób zwiększył zarówno kapitał społeczny wiążący (bonding) – pogłębienie relacji w obrębie małych społeczności – jak i kapitał pomostowy (bridging), umożliwiający współpracę między gminami i organizacjami.

Empowerment i sprawczość

Uczestnicy deklarują wyraźny wzrost wiary w swoje możliwości działania na rzecz społeczności („udało się”, „zrealizowaliśmy”, „zainspirowało nas to do kolejnych zadań”). Projekt silnie wzmocnił poczucie sprawczości obywatelskiej i kompetencje organizacyjne. Projekt przyczynił się do wzrostu subiektywnego poczucia wpływu (empowermentu). Uczestnicy deklarowali wyraźny wzrost motywacji do współdecydowania o życiu wspólnoty.

Kultura współpracy

Świetna ocena współpracy z operatorem (96% „bardzo dobrze”) sugeruje wysoki poziom zaufania instytucjonalnego – kluczowy czynnik trwałości lokalnych sieci społecznych.

Edukacja i zmiana postaw

Zwiększenie wiedzy deklarowane przez 100% uczestników oraz bogactwo jakościowych opisów sukcesów wskazują, że projekt pełnił funkcję laboratorium społecznego uczenia się – łączenia edukacji i działania.

Potencjał sieciowy

Organizacje biorące udział w projekcie zacieśniły relacje, co może owocować trwałymi sieciami współpracy w regionie. Jest to zgodne z teorią tzw. „społecznej infrastruktury zaufania” (Putnam, 2000).

6. Przykłady

Oto przykłady 5 interesujących inicjatyw lokalnych dofinansowanych w ramach projektu Moc Małych Społeczności

1. Koło Gospodyń Wiejskich "Damy znad tamy" w Dobrzyniewie Fabrycznym - „Dotknij historii”

Projekt miał na celu integrację mieszkańców Dobrzyniewa Fabrycznego, popularyzację lokalnej historii, kultury i walorów przyrodniczych miejscowości.

W ramach działań zorganizowano szereg wydarzeń:

- odbyła się 1 prelekcja o historii Dobrzyniewa Fabrycznego, połączona z prezentacją multimedialną, którą poprowadził mieszkaniec miejscowości.

- przeprowadzono rodzinną grę terenową „Listy od przodków”, podczas której zespoły składające się z rodziców i dzieci rozwiązywały zagadki, korzystały z mapy i odnajdywały dawne obiekty historyczne.

odbyły się 3 warsztaty plastyczne „Rysowanie z natury”, zakończone wystawą poplenerową pt. „Wokół tamy...”, prezentującą prace uczestników inspirowane lokalnymi krajobrazami i zabytkami.

2. KGW w Polankach „Polaneczki” - "Masz superMOCE" - wsparcie młodych w kryzysie

Projekt miał na celu zaopiekowania młodych ludzi w wieku od 8 do 19 lat, z terenów gminy wiejsko-miejskiej – Sokółka w sferze zdrowia psychicznego. W ramach 6 spotkań z ekspertami odbyły się rodzinne zajęcia doodolowania zajęcia poznawania i nazywania emocji oraz zajęcia arteterapii z elementami TUS. Odbiorcy podzieleni zostali na pięć grupy w różnym wieku, w tym młodzie w wieku 10-19 lat oraz grupa 8 + z rodzicami. Prowadzący zajęcia i spotkania terapeuci, psychologowie pochyłali się nad jednym z głównych tematów, poznania i nazywania własnych emocji, zajęcia arteterapii z elementami TUS oraz zajęcia rodzinne z doododlowania. Młodzież dzięki spotkaniom mogła poznać swoje emocje przez zabawę i różne formy artystyczne jak malowanie, kolaż, praca z kartami potrzeb. Wszystkie cieszyły się dużym zainteresowaniem jednak najwięcej chętnych przyciągnęły rodzinne zajęcia doodolowania, gdzie dzieci z rodzicami mogły intuicyjnie malować, „bazgrolić” - co pozwoliło się odprężyć, a jednocześnie dało spektakularny efekt powstałych prac.

3. GN Aktywni dla Puszczy, Patron: Stowarzyszenie Metamorphosis - „Różowy październik w Powiecie w Hajnowskim”

Celem projektu była profilaktyka zdrowotna kobiet - mieszkanek powiatu hajnowskiego w kwestii samobadania piersi. Czas realizacji projektu - przełom września/października, był idealnym terminem dla realizacji ww. inicjatywy, ponieważ wpisuje się w coroczną, międzynarodową kampanię zdrowotną, organizowaną w październiku w Polsce i USA. O sukcesie projektu świadczy również fakt, iż osiągnięto zakładane wskaźniki statystyczne, a lista zapisów na rajd profilaktyczny wyczerpała się w mniej, niż 24 h od momentu ogłoszenia. W ramach projektu przeprowadzono:

- 4 warsztaty edukacyjne (2 dla uczennic hajnowskich liceów, 1 dla opiekunek z pieczy zastępczej, 1 otwarte dla kobiet z powiatu hajnowskiego)
- Kampanię profilaktyczną obejmującą przygotowanie spotu oraz cykl artykułów
- spacer nordic wolking.

4. Stowarzyszenie Bielskie Babeczki - „Apteczka z łąki, bez prądu ale z planem”.

18 października 2025 roku uczestnicy z Bielska Podlaskiego i okolic wzięli udział w wyjeździe do Pustelni Sękalik, gdzie odbyły się warsztaty zielarskie oraz z zakresu bezpieczeństwa kryzysowego. Ze względu na pogodę zajęcia przeprowadzono w stodole przystosowanej jako sala konferencyjna.

Projekt polegał na przygotowaniu grupy - 18 mieszkańców powiatu bielskiego do radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych oraz rozwijania umiejętności samodzielnego korzystania z zasobów naturalnych.

Podczas warsztatów zielarskich uczestnicy poznali właściwości i zastosowanie ziół, sposoby ich suszenia i przetwarzania, a także wspólnie wykonali receptury, które zabrali do domu. Warsztaty kryzysowe dotyczyły przygotowania do sytuacji awaryjnych, tworzenia zapasów i wyposażenia plecaka ewakuacyjnego. Każdy uczestnik otrzymał listę niezbędnych rzeczy oraz latarkę jako symboliczny początek kompletowania ekwipunku.

Wydarzenie zakończyło się wspólnym ogniskiem, podsumowaniem, quizem oraz zebraniem opinii uczestników, po czym grupa wróciła busem do miejsca zbiórki.

5. Grupa nieformalna – AKTYWNA GRUPA, Patron Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych "Pod Skrzydłami" w Sokółce - "Jesienna akcja z elementami manewrów taktyczno - obronnych"

Projekt „Jesienna akcja z elementami manewrów taktyczno-obronnych” skierowany był do 20 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym, w tym z autyzmem. Celem projektu była integracja osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych, rozwijanie umiejętności współpracy, samodzielności i odpowiedzialności, a także kształtowanie postaw proobronnych i bezpieczeństwa. W realizację działań włączyli się: ZHP, Ochotnicza Straż Pożarna w Szudziałowie, młodzież z klasy mundurowej Zespołu Szkół w Sokółce, nauczyciele SOSW oraz członkowie stowarzyszenia.

W ramach projektu zrealizowano m.in.:

- przygotowanie terenu akcji (budowa punktu wartowniczego, namiotu, paleniska, malowanie twarzy, rozstawienie siatki maskującej);
- atrakcje plenerowe (łucznictwo, rzut do celu, punkt strzelniczy);
- gra terenowa z elementami manewrów taktyczno-obronnych uczącą współpracy i reagowania w sytuacjach kryzysowych;
- pokaz i warsztaty z OSP – nauka udzielania pomocy przedmedycznej oraz rozpoznawania sygnałów alarmowych.

7. Wnioski i rekomendacje

Główne wnioski po realizacji projektu:

- Projekt „Podlaska Moc Małych Społeczności” był wysoce skuteczny i pozytywnie oceniany przez wszystkie podmioty uczestniczące.
- Program buduje trwałe efekty – wzrost aktywności, współpracy, a także motywacji do dalszego działania.
- Wsparcie operatora okazało się kluczowe zarówno finansowo, jak i merytorycznie.

Rekomendacje po realizacji projektu:

- Kontynuacja programu – uczestnicy wykazują gotowość do dalszego udziału (98%), co wskazuje na potrzebę cykliczności i stabilnego finansowania.
- Wydłużenie czasu realizacji projektów – aby umożliwić pogłębione efekty i większe zaangażowanie mieszkańców.
- Utworzenie platformy sieciującej – wymiana doświadczeń między grupami może zwiększyć oddziaływanie społeczne inicjatyw.
- Wprowadzenie komponentu rozwoju kompetencji liderkich – szkolenia z zakresu komunikacji, mediacji, planowania i animacji społecznej.
- Utrzymanie współpracy z operatorem po zakończeniu projektu – mentoring i wsparcie doradcze zwiększą trwałość efektów.

Dodatkowo:

- Utrzymać model działań oparty na mikrograntach i wspólnym uczeniu się – daje on najlepsze efekty w małych społecznościach.
- Wzmocnić komponent międzypokoleniowy – łączyć młodzież i seniorów w działaniach obywatelskich.
- Stworzyć trwałą sieć lokalnych koalicji w regionie, by przekształcić kapitał społeczny wiążący w pomostowy.
- Utrwalać rezultaty poprzez lokalne festiwale dobrych praktyk – wymiana doświadczeń zwiększa poczucie sprawstwa.

8. Podsumowanie

Projekt „Podlaska Moc Małych Społeczności” stanowi przykład dobrze zaprojektowanej interwencji społecznej, opartej na zaufaniu, partnerskiej współpracy i realnym wzmacnianiu oddolnych inicjatyw. Uczestnicy nie tylko wykonali zaplanowane działania, lecz także rozwinęli kapitał społeczny i ugruntowali swoje role jako lokalni liderzy. Projekt stał się katalizatorem społecznej energii, współodpowiedzialności i solidarności w podlaskich gminach — czyli dokładnie tego, czego potrzebują współczesne małe społeczności.

Projekt „Moc Małych Społeczności” realizowany przez Fundację Okno na Wschód i OWOP w Białymstoku okazał się skutecznym narzędziem budowania kapitału społecznego, integracji i tożsamości lokalnej. Z perspektywy socjologicznej można uznać, że projekt wzmocnił strukturę społeczną opartą na zaufaniu i współpracy, sprzyjając tworzeniu nowych sieci i inicjatyw obywatelskich. Uczestnicy nie tylko nabyli wiedzę i umiejętności, ale przede wszystkim – zmienili sposób postrzegania swojej roli w społeczności.

Efektywność i emocjonalne zaangażowanie uczestników potwierdzają, że rządowe inwestycje w małe społeczności przynoszą realne efekty społeczne, a lokalne partnerstwa — takie jak między Okno na Wschód i OWOP — stanowią model dobrej praktyki współpracy międzysektorowej.

9. Wnioski końcowe

Moc małych społeczności tkwi w ich zdolności do tworzenia więzi opartych na zaufaniu, współpracy i wzajemnej pomocy — wartości, które często trudno zbudować w dużych, anonimowych strukturach. To właśnie te relacje stanowią fundament odporności społecznej i bezpieczeństwa w szerszym sensie — zarówno materialnym, jak i emocjonalnym.

Wspólnota i zaufanie

W małych społecznościach ludzie znają się nawzajem, co sprzyja bezpośredniej wymianie informacji, wsparciu i lepszemu rozumieniu potrzeb innych. Zaufanie staje się walutą o ogromnej wartości – dzięki niemu szybciej reaguje się na kryzysy i łatwiej podejmuje decyzje dla dobra wspólnego.

Siła współpracy

Współpraca w skali lokalnej przynosi realne efekty: od wspólnych inicjatyw gospodarczych, przez projekty ekologiczne, po działania społeczne i edukacyjne. Kiedy jednostki łączą swoje umiejętności i zasoby, powstaje siła przewyższająca sumę indywidualnych możliwości. To współdziałanie buduje poczucie sprawczości i przynależności – kluczowe elementy długofalowego bezpieczeństwa.

Odporność jako system samowystarczalny

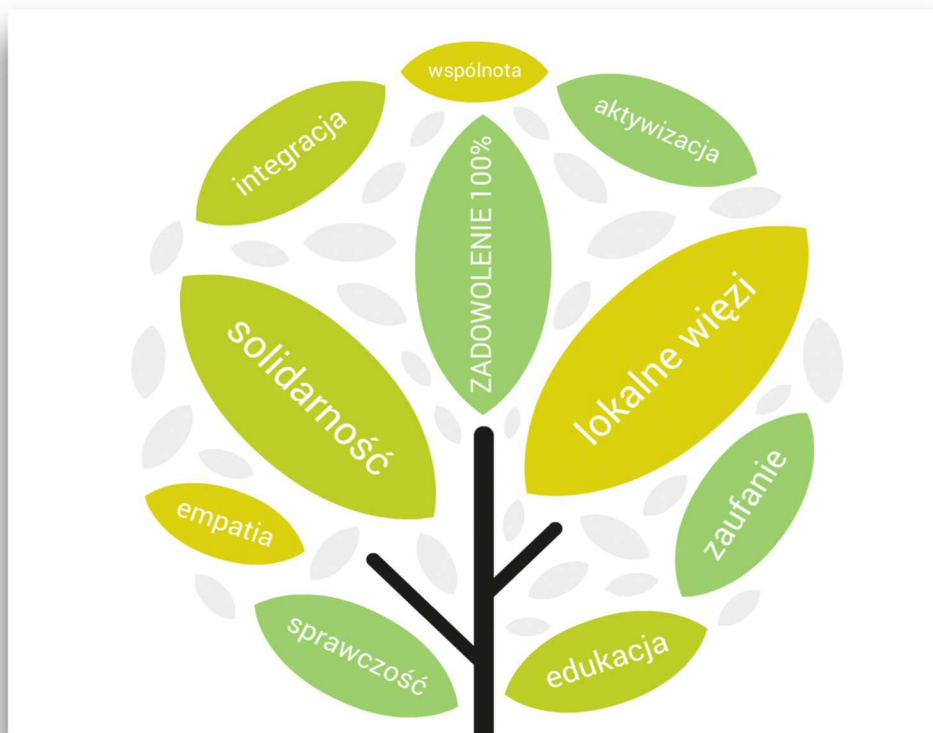
Odporność nie oznacza braku zagrożeń, lecz zdolność do ich przetrwania i adaptacji. Małe społeczności często potrafią same organizować podstawowe systemy bezpieczeństwa – np. lokalne sieci wsparcia, alternatywne źródła energii czy ekonomię obiegu zamkniętego. Ta samowystarczalność sprawia, że w obliczu kryzysu (np. energetycznego, klimatycznego czy informacyjnego) stają się mniej zależne od czynników zewnętrznych.

Bezpieczeństwo oparte na więziach

Prawdziwe bezpieczeństwo nie sprowadza się jedynie do kwestii fizycznej ochrony czy infrastruktury – to również stan psychicznego spokoju wynikający z poczucia, że nie jest się samemu. Małe społeczności, oparte na empatii, wymianie i współodpowiedzialności, tworzą naturalne systemy alarmowe, wsparcia i regeneracji.

Podsumowując, fundamentem bezpieczeństwa społeczności jest odporność zbudowana na relacjach, współpracy i zaufaniu. Małe społeczności pokazują, że siła nie musi oznaczać potęgi liczebnej, lecz zdolność do łączenia ludzi wokół wspólnych wartości i działań. W świecie pełnym niepewności to właśnie lokalna solidarność staje się najpewniejszym gwarantem stabilności. Projekt ten wpisał się w tę ideę. **Projekt wzmocnił lokalne więzi, zwiększył poczucie sprawczości i świadomość obywatelską.**

98% uczestników planuje udział w kolejnych edycjach programu.

ANEKS:

ANKIETA EWALUACYJNA

W ramach realizacji projektu „Podlaska Moc Małych Społeczności” prosimy o wypełnienie krótkiej anonimowej ankiety ewaluacyjnej podsumowującej nasze działania. Dziękujemy!

METRYCZKA:

bardzo źle

Forma organizacji:

- Grupa nieformalna
- Grupa nieformalna z Patronatem
- Grupa nieformalna z Partnerem
- Mała/średnia organizacja pozarządowa

1. W jakim stopniu jesteście zadowoleni z udziału w projekcie i realizacji zadań?

- bardzo zadowoleni
- raczej zadowoleni
- ani zadowoleni ani niezadowoleni
- raczej niezadowoleni
- bardzo niezadowoleni

2. Czy realizacja zadań w projekcie zwiększyła Waszą wiedzę z zakresu wspierania społeczności lokalnych?

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- częściowo tak, częściowo nie
- raczej nie
- zdecydowanie nie

3. Jak oceniacie współpracę z operatorem projektu?

- bardzo dobrze
- raczej dobrze
- ani źle, ani dobrze
- raczej źle

4. Czy napotkaliście na trudności lub problemy w realizacji zadań?

- tak
- nie
- jeżeli tak, to jakie?

5. Co określilibyście za sukces w realizacji zadania w projekcie?

.....
.....

6. Czy zrealizowałibyście zaplanowane działania bez wsparcia z programu Podlaska Moc Małych Społeczności?

- tak
- nie

7. Czy planujecie udział w kolejnych konkursach w ramach programu Moc Małych Społeczności, gdyby takie zostały ogłoszone

- tak
- nie